

Аспірант, Письменна М.С.
Кіровоградський національний технічний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

У статті досліджено основи побудови внутрішнього аудиту в комерційних банках та дію принципів, як концептуальних засад його функціонування.. Внесені пропозиції щодо поглиблення принципів побудови внутрішнього аудиту.

Актуальність дослідження. Сутність дослідження наукових підходів до побудови внутрішнього аудиту в комерційних банках базується на діалектиці динамічного розвитку наукової думки та практики аудиту. Знання про те, що є основними, вихідними положеннями побудови внутрішнього аудиту визначає подальше успішне його функціонування. Тому важливим і сучасним є дослідження принципів внутрішнього аудиту, як основи, керівної ідеї, концептуальних засад діяльності в комерційних банках.

Аналіз літературних джерел Значний внесок у розвиток теорії аудиту, зокрема внутрішнього аудиту зробили українські вчені й практики, зокрема: Н. Дорош, І. Дрозд, В. Пантелеєв, О. Петрик, О. Редько, В. Рудницький. Серед зарубіжних авторів – Р. Адамс, Е. Аренс, Р. Додж, Д. Кармайкл, Дж. Лоббек, Р. Монтогомері, Дж. Робертсон та ін. Однак жоден з обґрунтованих поглядів авторів не може служити достовірною конструкцією побудови внутрішнього аудиту в комерційному банку, оскільки за умов його організації в банківській системі діє ряд особливих чинників.

Мета статті є поглиблення концептуальних засад побудови внутрішнього аудиту в комерційних банках на підставі дослідження його принципів роботи, не виключаючи загальновідомих принципів, визначених вченими, важливість і необхідність яких не зникає.

Основний матеріал. Внутрішні аудиторські перевірки повинні проводитись відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці

стандартів з врахуванням вітчизняного досвіду і свого середовища. Загально визнаними принципами, які забезпечують реалізацію завдань і зазначені в Міжнародних стандартах аудиту та надання впевненості є:

- законність;
- незалежність;
- цілісність, об'єктивність і незалежність;
- гласність;
- планування;
- безперервність;
- системність;
- ефективність [1, 145-150].

Проте ці стандарти, розроблені з врахуванням світової практики і досвіду роботи, не в повній мірі враховують наукові підходи, що сформувалися в історії аудиту, і, зокрема, внутрішнього.

Вчення Р. Декарта щодо морально-етичної концепції аудиту свідчить про необхідність враховувати при побудові системи аудиту «етику поведіння» [2, С. 95]. Він відносить до етичних принципів, обов'язкових для діяльності аудитора, такі як порядність, об'єктивність, професійна поведінка, професійна компетентність. Вважаємо ці твердження актуальними і сьогодні при побудові внутрішнього аудиту в комерційних банках. Так, два з цих принципів (об'єктивність та професійна компетентність) враховано у внутрішніх стандартах аудиту, затверджених Національним банком України у 1999р. [3]

Принцип *об'єктивності*. В сучасному розумінні термін «об'єктивний» має такі значення: той, що відповідає об'єкту, існує поза ними і незалежно від нас, реальний, а також неупереджений, спокійний позбавлений упередженості. В основу діяльності внутрішнього аудиту в банках покладено вивчення реальних фактів, виключена можливість впливів суб'єктивної думки на прийняття тих чи інших рішень, неупередженість в оформленні отриманих результатів. Об'єктивність є визначальною умовою ефективної роботи внутрішнього аудитора. Принцип об'єктивності забезпечується шляхом передбачення в процедурах аудиту спільних з іншими аудиторами дій керівника служби внутрішнього аудиту з метою запобігання одноосібних рішень.

Цей принцип тісно пов'язаний з принципами законності, незалежності, професійності та гласності [4, с. 67].

Принцип планування визначає конкретні методи проведення внутрішнього

аудиту, а також часу його виконання. Метою планування є звернення уваги внутрішнього аудитора на найважливіші питання, які слід перевірити найретельніше. Він повинен планувати свою роботу так, щоб мати можливість ефективно провести аудиторську перевірку [5, С.42-43]. Цей принцип визначають й інші дослідники внутрішнього аудиту.

Крім наведених принципів, які визначають можливість виконання завдань внутрішнього аудиту комерційного банку О. Петрик, Г. Давидов відносять:

- конфіденційність;
- незалежність;
- майстерність і компетентність;
- документування;
- суттєвість [6, С.42-43].

Принцип *конфіденційності* вимагає нерозголошення інформації, одержаної в ході роботи, за винятком випадків виявлення кримінальних злочинів і недотримання податкового законодавства.

Внутрішній аудит повинні здійснювати особи з відповідним *професійним умінням*, які мають необхідну підготовку, досвід і *компетентність* в аудиті. Законом України «Про аудиторську діяльність» обумовлено, що аудитором може бути громадянин України, який має кваліфікаційний сертифікат про право на заняття аудиторською діяльністю на території України. Право на одержання сертифіката мають громадяни України, які здобули вищу освіту, певні знання з питань аудиту та досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах обліково-економічного профілю.

Важливим принципом аудиту у міжнародних стандартах є *документування* аудиторських процедур як доказ виконання внутрішнього аудиту. Робочі документи є підтвердженням, що зібрані докази достатні і достовірні, що аудит був належним чином спланований і його проведення контролювалось; вони є основою для контролю за якістю виконаної у клієнта роботи аудиторами, свідченням того, чи дійсно аудитор зібрав достатньо адекватні свідчення, щоб скласти аудиторський висновок.

До робочих документів належать: документи постійного зберігання (інформація про клієнта, результати аудиту за минулий рік, програми аудиту, довідкова інформація для планування, копії засновницьких документів, контрактів, описи видів цінних паперів та ін.), наявність яких дає можливість аудитору сконцентрувати увагу лише на аналізі змін клієнта у поточному році;

